

Aika: torstai 15.12.2011 klo 14-16

Paikka: Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki, Sali 312

Läsnä: Ilkka Niiniluoto, puheenjohtaja

Jäsenet: Juha Haataja

Mirja Iivonen

Jyrki Ilva

Olli Martio

Olli Poropudas

Sihteeristö: Tuija Raaska Otto

Auranen

Janne Pölönen

Asiantuntijana: Hanna-Mari Puuska (CSC, Raketti-hankkeen Julkaisurekisteri-projekti)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 14.10.

2. Ilmoitusasiat

- Alustavat luettelot vuonna 2011 luokituksen saaneista julkaisukanavista on julkaistu hankkeen verkkosivuilla. Todettiin, että keskustelu herää todennäköisesti viiveellä luokituksen julkaisemisen jälkeen.
- Ulrich's-tietokantapalvelu on hankittu Julkaisufoorumin ja samalla TSV:n käyttöön.
- Julkaisukanavaluetteloiden tekninen tarkistaminen on käynnissä.
- Julkaisufoorumi jatkaa TSV:ssa vuonna 2012 OKM:n jäljellä olevalla hankerahoituksella.
- Yliopistojen perusrahoitusmallia laatinut työryhmä ehdottaa Julkaisufoorumi-luokituksen käyttämistä rahoitusmallissa vuodesta 2015 lähtien.
- Otto Auranen ja Janne Pölönen jakoivat raportin Leidenin yliopiston bibliometriikkakurssista.
- Heikki Mannila on valittu Suomen Akatemian pääjohtajaksi 1.3.2012 lähtien.

3. Julkaisufoorumin ylläpito ja päivitys

Ohjausryhmän tulisi päättää vuoden 2011 aikana suunnitelmasta Julkaisufoorumin päivittämiseksi. Edellisessä kokouksessaan lokakuussa ohjausryhmä päätti joistain tarkennuksista ylläpito- ja päivityssuunnitelmaan. Tämän jälkeen Tuija Raaska on esittänyt vaihtoehdon, että CSC voisi toteuttaa Julkaisufoorumin ylläpidon. Tarkennettu ylläpito- ja päivityssuunnitelma CSC-vaihtoehtoineen on liitteenä 1.

Keskustelussa tuotiin esille seuraavat seikat:

- CSC on Julkaisufoorumi-hankkeen aikana tehnyt osan työstä, joka on tarvittu luokituksen toteuttamiseen (esim. lehtilistojen yhdistämisen tiedonlähteistä).
- CSC:ssa on valmiina luokituksessa tarvittavien tietokantojen käyttöoikeudet, näitä ei ole valmiina TSV:ssa.

- Julkaisufoorumia koordinoivan henkilön sijainti voisi olla CSC, vaikka TSV edelleen johtaisi lehtien ja kustantajien arviointia.
- Kansallisen julkaisurekisterin kehittäminen jatkuu CSC:ssa toistaiseksi, joten CSC voi tehdä työtä myös Julkaisufoorumin ylläpitämisessä.
- TSV:ta on kannatettu, koska se on tiedeyhteisöön päin legitimiimpää. Tämä voi olla entistä tärkeämpää, kun Julkaisufoorumia koskeva julkinen keskustelu alkaa.
- Koska Julkaisufoorumi toimii ainakin vuoden 2012 TSV:ssa, ei ole kiire päättää sijoituksesta, vaan kannattaa harkita vielä ensi vuoden aikana eri vaihtoehtoja.
- Suunnitelmassa mainittu viive luokituksen ja sen käyttämisen välillä on hyvä periaate.

Keskusteltiin myös arviointityön kehittämistä tulevissa tasoluokitusten päivityksissä sihteeristön esittelyn ja muistion (liite 2) perusteella.

Todettiin, että:

- ylläpito- ja päivityssuunnitelma on yksityiskohtainen ja toimiva.
- Julkaisufoorumi toimii ainakin vuoden 2012 TSV:ssa nykyisen OKM:n rahoituksen avulla, joten voidaan jatkaa vielä keväällä keskustelua Julkaisufoorumin jatkototeutuksesta ja -sijoituksesta.

4. Tiedeyhteisölle suunnattu julkistusseminaari Julkaisufoorumi-luokituksista

Julkaisufoorumin julkistusseminaari on päätetty pitää 6.2.2012 klo 10-16 Tieteiden talossa.

Keskusteltiin sihteeristön valmistelemasta ohjelmaluonnoksesta ja seminaarista tiedottamisesta:

- Kutsu seminaariin voitaisiin lähettää ainakin yliopistoihin ja valtion tutkimuslaitoksiin (niiden tiedotus- ja viestintähenkilökunnan kautta), tieteellisille seuroille ja arviointipaneelien jäsenille.
- Ohjelman yhteydessä tulisi kuvata seminaarin tarkoitus: tarkoitus on esitellä Jufon toteutusta ja lopputulosta ja kerätä palautetta.
- Ohjelmaluonnoksen viimeinen puheenvuoro voitaisiin jättää pois.
- Seminaarissa voisi tiedottaa, että Julkaisufoorumin verkkosivuille voi jättää palautetta.

Päätettiin, että sihteeristö viimeistelee keskustelun pohjalta ohjelman ja kutsun sekä aloittaa tiedotuksen. Valmis ohjelma ja kutsu lähetetään tiedoksi ohjausryhmälle.

5. Suomeksi julkaisevien lehtien ja kustantajien asema Julkaisufoorumissa

Eräät yhteiskunta- ja humanististen tieteiden edustajat ovat esittäneet, että Julkaisufoorumi-luokituksella voi olla negatiivinen vaikutus suomenkieliseen tieteelliseen julkaisemiseen.

Keskustelu liittyy osittain luokituksen käyttöön ehdotetussa yliopistojen uudessa rahoitusmallissa. Vuoden 2011 luokituksessa neljä suomeksi julkaisevaa lehteä ja sarjaa sekä kolme suomeksi julkaisevaa kustantajaa on tasolla 2, muut suomeksi julkaisevat (yhteensä arviolta 150 lehteä/sarjaa ja 50 kustantajaa) ovat tasolla 1.

Keskusteltiin suomenkielisten julkaisukanavien asemasta. Keskustelussa tuotiin esiin seuraavat seikat:

Jyrki Ilva:

- Julkaisufoorumi-luokituksessa on laajemmin kyse muiden kuin englanninkielisten julkaisukanavien asemasta.
- Monografialla on eri funktio suhteessa lehtiartikkeliin, joten suomalainen ihmistieteellinen julkaisutoiminta tuskin siirtyy lehdistä kirjoihin luokituksen seurauksena.

Olli Martio:

- Ongelma on nähtävissä, mutta sille vaikea tehdä mitään.
- Julkaisijoiden asema on hankala: luokitukset monopolisoivat tilanteen.

Hanna-Mari Puuska:

- Norjassa käytiin aikanaan samanlainen keskustelu norjalaisen luokituksen käyttöönoton yhteydessä, mutta siellä ei ole tapahtunut norjankielisen tieteellisen julkaisemisen luhistumista.

Olli Poropudas:

- Norjassa luokituksia osittain muutettiin keskustelun seurauksena.
- Open access -julkaiseminen ja luokitukset vaikuttavat suomalaisiin julkaisijoihin ja tieteellisiin seuroihin.

Ilkka Niiniluoto:

- Keskustelun taustalla on huoli suomesta tieteen kielenä.
- Toisaalta TSV tukee toisilla projekteilla suomea tieteen kielenä.

JJ:

- Esimerkiksi suomalaisten oikeustieteen lehtien kohdalla nousee kysymys siitä, miten ne voivat nousta tasolle 2.

OM:

- Ei pidä väittää, että Julkaisufoorumi on täydellinen, mutta se on parempi kuin ei mitään.

6. Muita asioita

Keskusteltiin Julkaisufoorumin edustajien osallistumisesta luokitusta koskevaan julkiseen keskusteluun.

Päätettiin, että sihteeristö tekee Julkaisufoorumin www-sivuille kysymyksiä ja vastauksia -listan, johon voidaan viitata usein toistuvien kysymysten ja kommenttien yhteydessä. Laitetaan myös sihteeristön aiemmin laatimia keskustelupuheenvuoroja muokattuina www-sivuille.

7. Seuraava kokous

Päätettiin pitää seuraava kokous 3.2.2012 klo 10-12. Asioina kokouksessa ovat mm. Julkaisufoorumi-raportin luonnoksen käsittely ja luokituksen lopullinen versio.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.40.

Ilkka Niiniluoto
Puheenjohtaja

Otto Auranen
Sihteeri

LIITE 1

Julkaisufoorumi-hanke
Otto Auranen & Janne Pölönen
2.12.2011

Julkaisufoorumin ylläpito- ja päivityssuunnitelma

Julkaisufoorumi-järjestelmää ylläpitävä organisaatio

Julkaisufoorumin ohjausryhmän kokouksessa 30.8.2011 käsiteltiin vaihtoehtoja Julkaisufoorumin ylläpito-organisaatioksi. Esillä olivat Tieteellisten seurain valtuuskunta (TSV), Suomen Akatemia, Korkeakoulujen arviointineuvosto, Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Suomen yliopistot -yhdistys. Kokouksessa todettiin, että TSV:lla on parhaat mahdollisuudet toimia Julkaisufoorumin ylläpito-organisaationa.

TSV sopii sijoitusorganisaatioksi, koska tiedeyhteisö osallistuu sen kautta vahvasti arviointityöhön. TSV:llä on Julkaisufoorumi-hankkeen perustamisen myötä valmiina 23 paneelin ja yli 200 asiantuntijan muodostama paneelirakenne julkaisutoiminnan arviointiin (valmisteluresurssit ovat tosin määräaikaiset). TSV:n vastuulla on tieteellisen julkaisutoiminnan tukeminen, ja sen alaisuudessa toimitetaan tärkeitä tieteen keskustelu- ja tiedotusfoorumeita (Tieteessä Tapahtuu -lehti ja jatkossa Research.fi-palvelu). TSV:hen on sijoitettu myös monia keskeisiä tiedeyhteisön toimijoita, kuten Tiedeakatemiajaostot, Tutkimuseettinen neuvottelukunta ja Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta. Projektiluontoihin bibliografisiin työtehtäviin löytyy informaatio- ja kirjastoalan asiantuntemusta tieteellisen kirjallisuuden vaihtokeskuksesta. TSV:llä on tietotekniset valmiudet ylläpitää ja kehittää myös Julkaisufoorumi-hankkeen www-sivustoja. TSV tarjoaa hankkeelle toimivuudeltaan ja sijainniltaan tarkoituksenmukaiset työ- ja kokoustilat.

Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa on sovittu, että nykyiseen Julkaisufoorumi-hankkeeseen myönnetty rahoitus voidaan käyttää toiminnan jatkamiseen koko vuoden 2012. Tänä aikana Julkaisufoorumin sijoituspaikkana on TSV. Julkaisufoorumin sijoittaminen TSV:hen vuoden 2013 alusta vaatii uuden työntekijän rekrytointia (mahdollisesti toinen nykyisistä projektityöntekijöistä).

Vaihtoehto:

Ohjausryhmän kokouksessa 30.8. käsitellyssä suunnitelmassa ei ollut pohdittu vaihtoehtoa, että CSC olisi Julkaisufoorumia ylläpitävä organisaatio. CSC voisi kuitenkin tulla kyseeseen ylläpito-organisaationa, sillä sinne on ollut sijoitettuna myös kansallisen julkaisurekisterin kehittäminen, ja Jufo-luokitusten yhdistäminen yliopistojen julkaisutietoihin on oleellista luokitusten käyttämiseksi yliopistojen rahoituskriteerinä. CSC:lla on myös järjestelmän ylläpidossa ja arvioinnissa tarvittavien tietokantojen käyttöoikeudet. Jos Julkaisufoorumia ylläpidettäisiin CSC:ssa, siitä voisi olla synenergiahyötyjä Julkaisurekisterin kehittämisen kanssa. CSC:lla ei kuitenkaan tiedeyhteisössä pidetä samanlaisena tieteellisen julkaisemisen asiantuntijaorganisaationa kuin TSV:ta. Julkaisukanavien arviointi voitaisiin edelleen organisoida TSV:n kautta, vaikka järjestelmän ylläpito olisi CSC:ssa. Myös Julkaisufoorumin sijoittaminen CSC:hen vuoden 2013 alusta lähtien vaatii uuden työntekijän rekrytointia (mahdollisesti toinen nykyisistä projektityöntekijöistä).

Julkaisukanavien arviointi

Julkaisukanavien arviointi tapahtuu TSV:n hallinnoimaan ja koordinoimaan Julkaisufoorumi-hankkeeseen perustettujen asiantuntijaryhmien toimesta. Asiantuntijaryhmien jäsenet valitsee Julkaisufoorumin ohjausryhmä yliopistoilta, valtion tutkimuslaitoksilta, tieteellisiltä seuroilta ja tiedeakatemoilta pyydettyjen ehdotusten perusteella. Ensimmäinen luokitus valmistuu vuoden 2011 loppuun mennessä. Julkaisufoorumin ohjausryhmän kokouksessa 30.8.2011 päätettiin, että julkaisukanavaluetteloita tulisi

päivittää vuosittain, ja julkaisukanavien tasoluokitukset tulisi päivittää 2-3 vuoden välein. Seuraava laatuluokitusten tarkistus tapahtuu vuonna 2014.

Vuosittain Julkaisufoorumiin lisättävien uusien julkaisukanavien arvioinnin tekee *pysyvä arviointiryhmä*, joka muodostuu aluksi vuonna 2010 valittujen 23 paneelin puheenjohtajista ja varapuheenjohtajista. Vuonna 2010 valittujen paneelien jäsenet muodostavat verkoston, jota pysyvän arviointiryhmän jäsenten tulee konsultoida uusien julkaisukanavien arvioinnissa. Arviointiryhmää ohjeistetaan konsultoimaan myös verkoston ulkopuolella olevia kollegoitaan arvioinnissa. Uudet julkaisukanavat voidaan liittää Julkaisufoorumi-hankkeen julkaisukanavaluetteloihin tasolle 1 jos ne täyttävät tieteellisen julkaisukanavan kriteerit. Uusien julkaisukanavien tasoa voidaan nostaa ensimmäisen kerran seuraavassa tasoluokitusten tarkistuksessa. Uusien kanavien hyväksyminen tehdään arviointiryhmän yhteiskokouksessa. Pysyvä arviointiryhmä voi myös toimia hankkeen asiantuntijatahona. Ensimmäisen pysyvän arviointiryhmän kausi on 2012-2013.

Kolmen vuoden välein tehtävään kaikkien tasoluokituksen tarkistamista varten kootaan *vaihtuvat arviointipaneelit*, jotka kootaan samalla tavalla kuin ensimmäiseen arviointiin, mutta paneelien ja panelistien lukumäärää vähennetään. Tämä edellyttää paneelien välisten rajojen tarkistamista ja paneelien arviointimäärän vähentämistä, mikä onnistuu karsimalla useiden paneelien arvioitavana olevien lehtien ja sarjojen määrää. On myös harkittava arviointikriteerien muuttamista siten, että poistetaan paneelien luetteloista kaikki päällekkäisyydet, ja nimekkeiden lukumäärän sijaan tasoluokkien osuudet lasketaan julkaisukanavien julkaisuvolyymien perusteella. Paneelien jäseniä on nykyistä tarkemmin ohjeistettava ja veloitettava keskustelemaan tieteenalojensa edustajien ja tieteellisten seurojen kanssa arvioinnin aikana. Seuraavaa, vuonna 2014 tapahtuvaa tasoluokitusten päivitystä varten valitaan paneelit vuonna 2013. Näiden paneelien puheenjohtajistosta tulee pysyvä arviointiryhmä vuosille 2015-2016.

Julkaisufoorumi-luokitusta tulee periaatteessa soveltaa vain tulevan julkaisutoiminnan arviointiin, joten tasoluokitus on otettava käyttöön kahden vuoden viiveellä sen valmistumisesta. Vuonna 2011 valmistuneella luokituksella tulisi periaatteessa arvioida aikaisintaan vuosien 2013-2015 julkaisuja, ja vuonna 2014 valmistuvalla luokituksella arvioida aikaisintaan vuosien 2016-2019 julkaisuja. Viive mahdollistaa sen, että tutkijat tietävät valitsemansa julkaisukanavan Julkaisufoorumi-tason. Tasoluokitukset kuitenkin heijastavat myös vahvasti olemassa olevia tiedeyhteisön arvostuksia, jotka eivät riipu kokonaan yksittäisten paneelijäsenten näkemyksistä, joten Julkaisufoorumi-järjestelmän käyttöönottoaiheessa on mahdollista tarkastella arviointivuoden julkaisuja ensimmäisen Julkaisufoorumi-luokituksen (2011) avulla.

Kustannuksissa tulee varautua 1-2 vuosittaisen kokouksen kustannuksiin (pysyvä arviointiryhmä) ja lisäksi kolmen vuoden välein 23 paneelin 1-2 kertaa pidettävän kokouksen kustannuksiin.

Vaihtoehto:

Jos Julkaisufoorumia ylläpitävänä organisaationa olisi CSC, voitaisiin arviointi toteuttaa edellä kuvatulla tavalla, ja lisäksi pysyvän arviointiryhmän ja arviointipaneelien valitseminen tapahtuisi edelleen TSV:n nimen alla. Ehdokkaita ryhmiin pyydettäisiin TSV:n nimissä, ja ohjausryhmä valitsisi paneelien jäsenet. Arviointiryhmien valinnan valmistelun ja ryhmien toiminnan koordinoinnin ja tukemisen tekisi CSC:ssa työskentelevä Julkaisufoorumin työntekijä.

Järjestelmän ohjaaminen

Julkaisufoorumilla on ohjausryhmä, jossa on yhdistetty eri alueiden tietämystä (tutkimustyö, tiedepolitiikka, tietohallinto ja informaatiopalvelut). Tieteellisen tutkimuksen ja julkaisutoiminnan asiantuntijoina ohjausryhmässä on jäsenet kaikilta päätieteenaloilta (5-6 henkeä). Yksi tieteenalaedustaja ja samalla ohjausryhmän puheenjohtaja on TSV:n hallituksen jäsen. Tällä vahvistetaan erilaisten tutkimus- ja julkaisukulttuurien ymmärrystä ohjausryhmässä. Lisäksi ohjausryhmässä on jäsenet, jotka edustavat

tiedepolitiikan sekä informaatiopalvelualan ja tietohallinnon asiantuntemusta: opetus- ja kulttuuriministeriön, Suomen yliopistot -yhdistys Unifin, Suomen Akatemian, Kansalliskirjaston, Suomen yliopistokirjastojen neuvoston ja CSC:n edustajat. Ohjausryhmän nimittää TSV:n hallitus. Paneelien puheenjohtajien/varapuheenjohtajien muodostama pysyvä arviointiryhmä toimii tarvittaessa ohjausryhmän asiantuntijatahona.

Riippumatta siitä, onko Julkaisufoorumin sijoituspaikkana TSV vai CSC, hankkeen ohjaus voidaan myös toteuttaa siten, että tieteellisen ohjausryhmän tukena on tekninen asiantuntijaryhmä. Tässä tapauksessa tieteellisessä ohjausryhmässä olisivat päätieteenalojen sekä OKM:n, Unifin ja SA:n edustajat. Teknisen asiantuntijaryhmän toiminnasta vastaisi CSC tai kansallista julkaisurekisteriä kehittävä taho.

Molemmissa vaihtoehdoissa tulee varautua 4-5 vuosittaisen kokouksen kustannuksiin.

Julkaisufoorumin tehtävät

Julkaisufoorumin toiminta on syytä jakaa seuraaviin tehtäväkokonaisuuksiin:

1. Julkaisukanavien arviointi
 - Lehtien ja sarjojen luetteloon sekä kirjakustantajien luetteloon lisätään vuosittain uusia lehtiä, sarjoja ja kustantajia.
 - kaikkien julkaisukanavien tasoluokitukset tarkistetaan kolmen vuoden välein.
2. Valmistelu-, koordinointi- ja kehittämistyö
 - tietojen kokoaminen uusista julkaisukanavista: täyttävätkö ne tieteellisen kanavan vähimmäiskriteerit
 - olemassa olevien julkaisukanavien tietojen päivittäminen (esim. nimenmuutokset, lehtien ja kustantajien yhdistymiset ja lakkauttamiset)
 - arviointimateriaalin valmistelu
 - ohjausryhmän päätösten valmistelu ja toimeenpaneminen
 - laatuluokitusjärjestelmän kehittäminen (esim. kirjasarjojen ja konferenssisarjojen nykyistä kattavampi ja tarkempi luokittelu)
 - yhteistyö kansallista julkaisurekisteriä kehittävien tahojen kanssa
 - yhteistyö samantyyppisten ulkomaisista arviointijärjestelmistä vastaavien kanssa (esim. suunnitelmat luoda yhteispohjoismainen julkaisukanavaluokittelu, kirja- ja konferenssisarjojen kartoittaminen)
3. Järjestelmän ohjaaminen
 - Julkaisufoorumin toiminnan linjaaminen
 - ongelmallisten ja kiistatapausten ratkaisu
4. Tiedotus- ja palvelutoiminta
 - laatuluokituksista tiedottaminen tiedeyhteisölle ja tiedepolitiikan tekijöille
 - Julkaisufoorumi-luokituksen käyttöön (tutkimusorganisaatioiden rahoituksessa ja tutkimusarvioinneissa) liittyvä neuvonta ja tiedottaminen

Julkaisufoorumin ylläpidon toteuttaminen ja työvoimatarpeet

Valmistelu-, koordinointi- ja kehittämistyö

Varataan valmistelu-, koordinointi- ja kehittämistyöhön yhden työntekijän täysipäiväinen työpanos. Julkaisukanavien arviointia tukeva bibliografinen ja bibliometrinen työ voitaisiin toteuttaa, kuten tähänkin asti, osin yhteistyössä CSC:n kanssa. Työntekijällä tulee olla pääsy Ulrich's-tietokantaan ja kustantajien ISBN-tunnustietoihin bibliografisia tarkistuksia varten. Tulee myös harkita viittaustietokantojen (Web of Science ja Scopus) käyttöoikeuksien hankkimista bibliometrisen datan, ennen kaikkea arviointiaineistona

käytettävien lehtien ja sarjojen viittausedindikaattorilukujen saamiseksi. Työntekijän kehittämistyötä edesauttaa myös pääsy tutkimuskirjallisuuteen (verkkomuotoiset tieteelliset lehdet).

Uusia arvioitavia julkaisukanavia voidaan hankkia useista lähteistä. Voidaan ottaa vastaan ehdotuksia tutkijoilta ja muilta asiasta kiinnostuneilta, hankkia yliopistojen julkaisutietokannoista (jatkoksa kansallisesta julkaisurekisteristä) tietoja lehdistä ja kustantajista, joita ei ole vielä arvioitu, sekä seurata viittaustietokantoihin ja vastaavien ulkomaisten hankkeiden luetteloihin liitettyjä uusia nimekkeitä. Nykyisten arviointiohjeiden pohjalta on luotava selkeät kriteerit ja ohjeet uusia lehtiä ja kustantajia koskevia ehdotuksia varten. Tiedotukseen voidaan käyttää Julkaisufoorumin www-sivuja sekä muita painettuja ja sähköisiä julkaisukanavia (esim. Tieteessä Tapahtuu -lehti ja Research.fi-palvelu). Hankkeella on TSV:n palvelimilla toimivat www-sivut, ja Research.fi-palvelua ollaan siirtämässä TSV:n alaisuuteen.

Hankkeelle on luotava www-pohjaiset käyttöliittymät, jotka mahdollistavat sekä Julkaisufoorumi- hankkeessa arviotujen julkaisukanavien ja näitä koskevien tasoluokitusten haun ja selailun (vrt. Norjan vastaava sivusto: <http://dbh.nsd.uib.no/kanaler/?search=advanced>), että arviointiin lisättäviä uusia julkaisukanavia koskevien ehdotusten tekemiseen (vrt. Norjan vastaava sivusto: <http://dbh.nsd.uib.no/kanaler/forslag.do>). Yksinkertaisimmillaan nämä käyttöliittymät, joiden tietopohja muodostuu hankkeen itsensä tuottamista aineistoista, voidaan helposti toteuttaa Julkaisufoorumi- hankkeen www-sivujen yhteyteen. Haku- ja ehdotussivujen tekeminen on aloitettu marraskuussa 2011 yhdessä TSV:n julkaisukeskuksen kanssa. Käyttöliittymien kehitystyössä on huomioitava valmisteilla olevan kansallisen julkaisurekisterin tietotarpeet, ja mahdollisuus käyttää julkaisurekisterin tuottamia aineistoja. On harkittava myös yhteistä käyttöliittymää.

Kustannuksissa varaudutaan (suurimmat erät) työntekijän palkkakustannuksiin, em. www-pohjaisten käyttöliittymien perustamis- ja ylläpitokuluihin, kustannuksiin tietokantojen käyttöoikeuksista ja matkakuluihin.

Vaihtoehto:

Jos hanke on sijoitettu CSC:hen, valmistelu-, koordinointi- ja kehittämistyö tapahtuu edellä kuvatulla tavalla, mutta kustannuksissa on varauduttava korkeampiin yleiskustannuksiin kuin TSV:ssa, ja hankkeen uusien www-sivujen perustamis- ja ylläpitokuluihin. Samoin mahdollisten tietokantojen käyttöoikeuksien hankintojen osalta on varauduttava organisaation koon perusteella TSV:tä suurempiin kustannuksiin. Myös kokousten järjestäminen Tieteiden talolla olisi maksullista, toisin kuin TSV:n alaisuudessa.

Kokonaiskustannukset

Alla on listattu pääkustannuskohdat, joihin Julkaisufoorumi-järjestelmän ylläpidossa tulisi varautua. Suurimmat kustannukset muodostuvat työntekijän palkasta. Vuoden 2012 helmikuun loppuun sekä koordinaattori että projektisihteeri työskentelevät hankkeessa. Tämän jälkeen työntekijöitä on yksi. Nykyinen projektisihteeri työskentelee pääosin nykyisen hankkeen varoilla vuoden 2012 loppuun. Samalla palkkaa korotetaan vaativampien tehtävien takia (n. 3300 euroa/kk). Tasoluokituksen päivitysvuosina kolmen vuoden välein on varauduttava jonkin verran korkeampiin kustannuksiin useampien paneelikokousten takia.

Kustannukset vuoden 2013 alusta (ylläpito-organisaatio TSV)

		EUR
Henkilökunta		52 272
Koordinaattori 3350€/kk	40200	
Apusihteerit	3000	

Sivukulut (n. 21 %)		9 072	
Muut kulut			
Atk-kulut			15500
	tietokone	2000	
	ohjelmat ja muut tarvikkeet	2000	
	Ulrich's XML Data käyttöoikeus	7500	
	Journal Citation Reports käyttöoikeus	4000	
Kokouskulut			4000
	ohjausryhmä	1000	
	pysyvä arviointiryhmä (joka vuosi)	2000	
	yhteiskokoukset	500	
	muut kokoukset	500	
Matkakulut			5000
	koordinaattori	3000	
	muut matkakulut	2000	
Koulutuskulut		2000	2000
Tiedotuskulut			19 000
	seminaarit	3000	
	verkkosivut/tiedonhaku sivusto	5000	
	tiedotusmateriaali	3000	
	verkojulkaisun ja tiedotusmateriaalin kääntäminen		
	käännös ruotsi	3 000	
	käännös englanti	3 000	
	taitto	2 000	
Palveluostot CSC		5 000	5000
Postikulut		1000	1000
Kopiot		500	500
Puhelin		600	600
Yhteensä ilman hallintokuluja		104 872	104 872
Hallintokulut (3 %)		3 146	3146
Yhteensä		108 018	108 018

Lisäksi kolmen vuoden välein kokouskulut 5000 euroa tässä esitettyjä korkeammat paneelikokousten vuoksi

Vaihtoehto:

Kustannukset vuoden 2013 alusta (ylläpito-organisaatio CSC)

Henkilökunta			EUR
Koordinaattori 1htv/1575h vuodessa			105 000
sisältää koordinaattorin työskentelyyn liittyvät kulut			
työpiste, työvälineet, koulutus, kokousmatkat Suomessa			
toiminnan normaalit viestintäkulut			
CSC:n tietokoneiden käyttöoikeus tiedonlouhintaan			
Muut kulut			
Tausta-aineistot			0
	Web of Science käyttöoikeus	25000	
	SCOPUS käyttöoikeus	25000	
	Ulrichswebin käyttöoikeus	3000	
	Ulrich's XML Data käyttöoikeus		4 500
Kehitysprojektien kulut	Portaali panelistien käyttöön		20 000
Kokouskulut			3000
	ohjausryhmät	1000	
	pysyvä arviointiryhmä	1000	
	yhteiskokoukset	500	
	muut kokoukset	500	
Matkakulut (konferenssit, ulkomaa)			4000
	koordinaattori	3000	
	muut matkakulut	1000	
Koulutuskulut		2000	2000
Tiedotuskulut			3 000
	seminaari/vuosi	3000	
	verkkosivut/tiedonhaku sivusto	0	
	tiedotusmateriaali	0	
TSV:n kulut			3000
	postikulut	1000	
	muita kuluja	2000	
Yhteensä			144 500

Lisäksi kolmen vuoden välein kokouskulut 5000 euroa tässä esitettyjä korkeammat paneelikokousten vuoksi

LIITE 2

Julkaisufoorumi-hanke 14.12.2011

Janne Pölönen & Otto Auranen

Lehtien ja sarjojen tasoluokituksen jatkokehittelystä

Julkaisufoorumi-hankkeessa tasojen 1, 2 ja 3 osuudet paneelien lehti- ja sarjaluetteloista perustuvat nimekkeiden lukumäärään, eli tasolle 1 on voitu luokitella korkeintaan 80 % nimekkeistä, tasolle 2 20 % nimekkeistä, ja tasolle 3 25 % tasolle 2 luokitelluista nimekkeistä (5 % kaikista nimekkeistä). JURE I- projektin koeaineiston perusteella on voitu alustavasti arvioida, että noin puolet suomalaisten yliopistojen tieteellisistä alkuperäis- ja katsausartikkeleista sijoittuu tasolle 2, ja että tason 2 julkaisujen osuuksissa on huomattavia tieteenalojen välisiä eroja. Onkin syytä pohtia luokituksen toimivuutta ja ohjausvaikutusta, sekä olisiko osuudet jatkossa määritettävä niin että tasojen 2 ja 3 julkaisujen osuus olisi pienempi ja paneelialoitain tasaisemmin jakautunut.

Julkaisufoorumiluokituksen korrelaatio Norjan tasoluokitukseen

Julkaisufoorumi-luokituksen toimivuutta voidaan tarkastella suhteessa Norjan vastaavan arvioinnin tuloksiin, jotka yhdessä Tanskan, Australian ja European Science Foundationin ERIH-luokitusten kanssa olivat osa paneelien arviointityön tausta-aineistoa. Myös sihteeristön paneeleille laatima luokitusehdotus perustui osittain näiden ulkomaisten arviointien tuloksiin. Vaikka näille annettu painoarvo vaihteli paneeleittain, on oletettavaa että Julkaisufoorumi- luokituksessa on arvostettu tasolle 2 pitkälti samoja lehtiä/sarjoja kuin Norjan arvioinnissa. Vertailu Norjan vuoden 2010 tasoluokitukseen osoittaaakin, että 84 % Julkaisufoorumin kattamista Norjan luokituksessa vuonna 2010 tason 2 saaneista lehdistä on luokiteltu tasolle 2 (taulukko 1).

Taulukko 1. Norjan 2010 luokituksen tason 2 lehtien luokittelu tasolle 2 Julkaisufoorumi-luokituksessa

Paneeli	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Kaikki
Norja T2	126	165	69	62	70	48	94	75	86	89	171	67	123	88	35	166	277	241	162	198	173	290	259	2115
Jufo T2	111	136	58	48	62	47	70	65	75	81	148	65	120	74	33	151	221	181	105	128	124	210	186	1777
%	88,1	82,4	84,1	77,4	88,6	97,9	74,5	86,7	87,2	91,0	86,5	97,0	97,6	84,1	94,3	91,0	79,8	75,1	64,8	64,6	71,7	72,4	71,8	84,0

Julkaisufoorumi-luokitusten korrelaatio lehtien impaktifaktoreihin

Julkaisufoorumi-luokituksen toimivuutta voidaan tarkastella myös viittausindikaattorien valossa. Paneelien arviointiaineistoon kuului Web of Science (WoS)- ja Scopus-viittaustietoihin pohjautuvia impaktifaktoreita, jotka perustuvat lehdissä ilmestyneiden julkaisujen keskimääräisiin viittauskertymiin. Myös sihteeristön paneeleille laatima luokitus ehdotus perustui osittain impaktifaktoreihin. Tästä syystä on oletettavaa, että impaktifaktorit, vaikka niille annettu painoarvo vaihteli paneeleittain, korreloivat Julkaisufoorumi-luokitusten kanssa. Vertailu vuoden 2010 *Journal Impact Factorin* (JIF) kanssa osoittaa, että kaikkien tason 2 ja 3 lehtien JIF-keskiarvo (3,3) on 2,8-kertaa tason 1 lehtiä (1,2) korkeampi (taulukko 2), eli pääsääntöisesti luokitus ohjaa julkaisemaan korkeamman impaktin lehdissä.

Taulukko 2. Lehtien JIF 2010 -keskiarvot paneeleittain ja tasoittain (Journal Citation Reports)

Paneeli	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Kaikki
JIF-lehtiä	641	496	606	703	691	594	843	567	375	736	1343	897	1003	680	651	598	957	805	399	129	187	41	187	9382
JIF ka. T1	0,85	1,06	1,46	1,8	1,2	1,2	2,37	0,78	0,95	0,9	2,23	1,83	1,47	1,15	0,81	0,81	0,69	1,18	0,69	0,6	0,63	0,29	0,4	1,2
JIF ka. T2	1,26	1,85	5,78	3,81	2,5	3,31	6,85	1,62	2,11	2,65	5,52	4,37	3,5	2,26	2,24	1,57	1,23	2,05	1,28	0,65	1,31	0,65	0,81	2,8
JIF ka. T3	1,77	2,79	15,2	7,51	4,54	7,99	12,4	2,75	2,56	7,57	13,2	15	6,6	3,9	2,65	2,88	1,86	3,73	1,53	0,82	1,37	1,16	0,93	5,0
JIF ka. T2/3	1,53	1,57	1,3	1,16	1,18	1,48	1,22	1,57	1,45	1,29	1,24	1,41	1,49	1,29	1,52	0,91	0,88	1,24	0,81	1,01	0,59	2,75	1,03	3,3

Julkaisufoorumi-luokitusten yhteys julkaisujen suhteellisiin viittausindikaattoreihin

Toisen näkökulman Julkaisufoorumi-luokituksen toimivuuteen tarjoaa eri tason lehdissä ilmestyneiden suomalaisten WoS-julkaisujen viittausindeksivertailu (taulukko 3). Vertailu perustuu OKM:n Thomson Reutersilta hankkimaan julkaisu- ja viittausaineistoon, josta Yrjö Leino (CSC) on tuottanut tarvittavat tiedot sitaatioindeksiryhmän käyttöön. Vertailussa käytetty aineisto kattaa vuosilta 2004-2008 kaikkiaan 32242 suomalaista julkaisua (ositettuja), joille on laskettu paneelialoitteiset tieteenalan maailman keskitasoon suhteutetut viittausindeksit ja määritetty Julkaisufoorumi-luokitus. Viittausindeksivertailu osoittaa, että tason 2 ja 3 lehdissä ilmestyneet suomalaiset WoS-julkaisut ovat keränneet maailman keskitasoon nähden n. 30 % enemmän viittauksia (viittausindeksi 1,31), kun taas tason 1 lehdissä ilmestyneet julkaisut ovat keränneet n. 30 % maailman keskitasoa vähemmän viittauksia (0,67). Toisin sanoen, tason 2 ja 3 julkaisuihin on keskimäärin viitattu n. kaksi kertaa tason 1 julkaisuja enemmän (vastaavasti tason 2 ja 3 lehdissä ilmestyneiden julkaisujen osuus maailman viitatuimpaan kymmenykseen kuuluvista julkaista on kolme kertaa tason 1 julkaisuja suurempi). Viittausanalyysin valossa, siltä osin kuin se kattaa eri alojen tieteellistä julkaisutoimintaa, luokituksen ohjausvaikutus voitaneen arvioida oikean suuntaiseksi.

Taulukko 3. Suomalaisen WoS-julkaisujen (2004-2008) kansainvälinen suhteellinen viittausindeksi paneelittain ja tasoittain

Paneeli	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Kaikki
T1	0,85	0,66	0,61	0,48	0,58	0,84	0,64	0,71	0,58	0,77	0,70	0,59	0,81	0,63	0,66	0,34	0,64	0,58					0,71	0,67
T2	1,12	1,24	1,24	0,94	1,02	1,21	0,95	1,44	1,09	1,13	1,02	1,00	1,28	0,98	1,26	0,85	0,75	0,97	0,66	0,80	0,33	3,15	0,82	1,08
T3	2,85	2,40	1,44	1,41	1,57	1,93	1,67	2,01	1,73	1,73	1,65	1,95	2,01	1,78	1,85	1,11	1,15	1,78	1,04	1,43	1,03	2,37	1,33	1,73
T2/3	1,53	1,57	1,30	1,16	1,18	1,48	1,22	1,57	1,45	1,29	1,24	1,41	1,49	1,29	1,52	0,91	0,88	1,24	0,81	1,01	0,59	2,75	1,03	1,31

Lehtien ja sarjojen tasoluokituksen kehittämisehdotuksia

Luokitusta voidaan jatkossa tiukentaa Norjan ja Tanskan mallin mukaan joko poistamalla paneelien luetteloista päällekkäisyydet, ja/tai määrittämällä tasojen 2 ja 3 laajuus nimekkeiden lukumäärän sijasta julkaisuvolyymien perusteella. Julkaisufoorumissa on arvioitu vähintään tasolle 1 kaikkiaan 19477 lehteä ja sarjaa, joista 12962 nimekettä (66,6 %) esiintyy vain yhden paneelin luettelossa, ja 6515 nimekettä (33,4 %) esiintyy 2-6 paneelin luettelossa. Poistamalla lehtiluetteloista kaikki päällekkäisyydet voidaan paneelien arvioitavana olevien nimekkeiden lukumäärää vähentää keskimäärin 30 % (taulukko 4). Tämä voisi myös jatkossa keventää paneelien arviointityötä ja parantaa paneelien jäsenten mahdollisuuksia perehtyä kaikkiin arvioitaviin lehtiin ja sarjoihin muutenkin kuin numeerisen tausta-aineiston valossa. Taulukossa 4 esitetyt paneelikohtaiset arviot perustuvat laskelmaan, jossa jokainen useamman paneelin luettelossa esiintyvä lehti on ositettu kaikkien sitä arvioineiden paneelien kesken. Jos paneelien luetteloista poistetaan päällekkäisyydet, myös tasojen osuudet vastaavat täsmälleen määrättyjä osuuksia: tason 1 lehtiä on 15579 (80 %), tason 2 lehtiä 3898 (20 %) ja tason 3 lehtiä 977 (5 %) (nyt tason 1 lehtiä on 15389 (79 %), tason 2 lehtiä 4088 (21 %) ja tason 3 lehtiä 1125 (5,7 %)). Menettely siis kaventaisi hieman tason 2 ja 3 lehtien kokonaismäärää.

Taulukko 4. Päällekkäisyyksien poiston vaikutus paneelien lehti- ja sarjaluetteloiden nimekkeiden lukumäärään

Paneeli	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Kaikki
Nimekkeitä ennen	1006	1287	740	806	900	681	958	690	598	1053	1649	1110	1270	1022	880	1321	2225	1531	1241	1272	1077	1975	2243	27538
Nimekkeitä jälkeen	791	953	440	485	629	546	567	410	390	623	1029	867	921	700	675	930	1404	1044	928	998	823	1575	1746	19477
Erotus	174	308	246	257	229	117	316	228	167	349	501	195	268	258	164	316	674	390	263	220	213	341	397	8061
Erotus %	21,4	26,0	40,5	39,9	30,1	19,8	40,9	40,6	34,8	40,9	37,6	21,9	27,5	31,5	23,3	29,6	36,9	31,8	25,2	21,6	23,6	20,2	22,1	29,9

Lisäksi luokituksen perusteita voidaan kehittää sitomalla tasojen osuudet nimekkeiden julkaisuvolyymiin siten, että tason 2 lehtien osuus saa olla enintään 20 % paneelin kaikkien lehtien vuosittaisesta julkaisuvolyymistä. Näin on toimittu Norjan ja Tanskan vastaavissa tasoluokituksissa. Taulukossa 5 esitetty alustava arvio julkaisuvolyymien jakautumisesta Julkaisufoorumi-tasoittain perustuu pääosin Tanskan arviointihankkeen tuottamaan aineistoon, josta saatiin julkaisumäärät 15558 lehdelle (79,9 % Julkaisufoorumin lehtien ja sarjojen nimekkeistä). Tanskalaista aineistoa voitiin täydentää 1141 (5,9 % Jufo- nimekkeistä) WoS-lehden julkaisutiedoilla, lähteenä Thomson Reutersin Journal Citation Reports (JCR). Lopuille 2778 (14,3 % Jufo-nimekkeistä) lehdelle vuosittainen julkaisumäärä arvioitiin laskemalla paneelikohtaiset keskiarvot Tanskan ja Thomson Reutersin aineistojen perusteella. Tällä hetkellä tason 2 lehdet edustavat n. 35 % Julkaisufoorumi-luokituksen kattamien lehtien ja sarjojen kokonaisjulkaisuvolyymistä, mutta osuuksissa on huomattavia paneelikohtaisia eroja. Joissain paneeleissa tason 2 lehtien lukumäärää voitaisiin julkaisuvolyymien perusteella lisätä, toisissa paneeleissa niiden lukumäärää tulisi laskea jopa alle puoleen nykyisestä. On syytä huomioida, että tasoluokkien sitominen 20 prosenttiin lehtien julkaisuvolyymistä ei takaa sitä, että suomalaisten julkaisujen osuus tasolla 2 laskee 20 prosenttiin.

Taulukko 5. Lehtien kokonaisjulkaisuvolyymien jakautuminen paneeleittain ja tasoittain

Paneeli	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Kaikki
T1 %	79,8	84,3	59,0	50,3	51,5	63,5	64,2	69,3	71,5	59,0	63,3	63,4	64,1	65,8	65,3	71,9	74,7	67,4	80,0	74,5	87,3	80,1	79,4	64,6
T2 %	20,2	15,7	40,9	47,2	31,2	36,5	35,3	30,7	28,5	39,1	36,7	36,6	35,9	34,2	34,7	27,6	25,2	32,6	20,0	24,4	12,6	19,4	20,5	35,4
T3 %	4,7	4,0	8,6	19,4	11,8	10,5	9,6	8,8	6,2	12,3	8,0	11,4	10,3	13,1	12,7	6,1	7,0	8,8	5,3	6,9	4,2	5,0	6,1	12,7

On syytä korostaa, että tasoluokkien määrittäminen julkaisuvolyymien perusteella on mm. Tanskan arvioinnissa koettu varsin ongelmalliseksi.¹ Empiiriseen havaintoon perustuva Bradfordin jakauma, jonka mukaan kunkin tutkimusalan keskeiset julkaisut tapaavat keskittyä noin 20 prosenttiin lehdistä, omaksuttiin normina, joka määrää kuinka suuri osa julkaisuvolyymistä saadaan laskea korkeatasoiseksi. Koska Thomson Reutersin JCR kattaa vain osan lehdistä, julkaisuvolyymiä koskeva tietopohja jäi lehtien verkkosivuilta kerätyistä tiedoista huolimatta puutteelliseksi ja perustui suurelta osin arvioihin, jotka monissa yksittäistapauksissa osoittautuivat virheellisiksi. Ongelmat korostuivat etenkin ihmistieteissä, koska JCR ei kata suurinta osaa paneelien lehdistä, joissa tosiasiaa julkaistaan valtaosa tanskalaisesta alan tutkimuksesta. Käytännössä tasoluokat määritettiin lopulta julkaisuvolyymien perusteella vain niissä paneeleissa, joissa WoS-lehtien osuus oli yli 50 %; loppuisissa paneeleista tason määritettiin nimekkeiden lukumäärän mukaan. Arviointityön näkökulmasta kompromissi lehden laadun ja julkaisuvolyymien välillä osoittautui hankalaksi, jos korkeatasoinen lehti jouduttiin suuren julkaisuvolyymien vuoksi jättämään tasolle 1.

¹ C. Bruun Jensen, "Making Lists, Enlisting Scientists: the bibliometric indicator, uncertainty and emergent agency", *Science Studies* 24:2 (2011) 64-84.